

วาทกรรมการเมืองในเรื่องสั้นของลาว คำหอม

Political Discourse in LAO KHAMHOM Short Stories

วัชรินทร์ แก่นจันทร์* และ ภาณุวัฒน์ ระวีวรรณ¹

Vajrindra Kaencandra^{1*} and Phanuwat Rawiwan¹

¹ สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Division of Thai Language, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao, 56000

* Corresponding author e-mail: vajrindra@gmail.com

Received: March 9, 2020; Revised: May 2, 2020; Accepted: August 21, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “วาทกรรมการเมืองในเรื่องสั้นของลาว คำหอม” ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในเรื่องสั้นของลาว คำหอม ศึกษาจากเรื่องสั้นจำนวน 49 เรื่อง โดยใช้กรอบแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (CDA) ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในเรื่องสั้นของลาว คำหอม มีอยู่ 3 กระบวนการ 1) กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของความเป็นประชาธิปไตย 2) กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของสังคมอุดมการณ์และอำนาจนิยม และ 3) กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของการพัฒนา

คำสำคัญ: วาทกรรมการเมือง เรื่องสั้น ลาว คำหอม วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

Abstract

The study entitled “Political Discourse in LAO KHAMHOM Short Stories” aimed to analyze the political discourse forming processes in LAO KHAMHOM short stories. The data was 49 stories analyzed by using Critical Discourse Analysis (CDA). The results revealed that there were three political discourse forming processes in LAO KHAMHOM short stories. These were 1) political discourse forming processes in aspect of the

democracy; 2) political discourse forming processes in aspect of the ideology and authoritarian; and 3) political discourse forming processes in aspect of development.

Keywords: Political Discourse, Short stories, LAO KHAMHOM, Critical Discourse Analysis

บทนำ

วรรณกรรมของคำสิงห์ ศรีนอก เจ้าของนามปากกา “ลาว คำหอม” ซึ่งเป็นนักเขียนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเป็นนักเขียนที่สร้างมโนสำนึกในด้านสังคมและการเมืองอย่างมีคุณค่า ได้ถ่ายทอดให้เห็นถึงวิถีชีวิต สภาพสังคม และกลืนอายุของชนบทในภาคอีสาน นอกจากนี้ยังนำเสนอปัญหาที่เต็มไปด้วยความแร้นแค้น ความยากลำบาก และการถูกกดขี่เอารัดเอาเปรียบของคนชนบท จากปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้วรรณกรรมของลาว คำหอม มีการสอดแทรกวาทกรรมในรูปแบบของ “การเมือง” ให้เห็นอย่างชัดเจนเนื่องจากพื้นฐานของลาว คำหอม เป็นคนที่มีนิสัยรักการอ่านและใฝ่ฝันที่จะเป็นนักหนังสือพิมพ์ เมื่อได้เข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพฯ จึงเริ่มอ่านและศึกษางานเขียนต่าง ๆ ของศรีบูรพาจากหนังสือพิมพ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นแบบวรรณกรรมของลาว คำหอม ก่อปรกกับการที่มาจากชนบทอีสาน จึงต้องการถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ จากถิ่นอีสานบ้านเกิด แม้จะมีบางช่วงที่ต้องหลบหนีเข้าป่าจากเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 และลี้ภัยทางการเมืองในต่างประเทศทำให้เห็นการเปลี่ยนถ่ายของอำนาจ ความวุ่นวายทางการเมือง ความไม่เป็นธรรมของกฎหมาย การเลือกปฏิบัติ การลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การกดขี่ท่มเหงถูกเอารัดเอาเปรียบ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เขียนนำมาถ่ายทอดและนำเสนอในรูปแบบวรรณกรรมทั้งนิยายและเรื่องสั้น ดังเรื่อง “เขียดคาคำ” หนึ่งในเรื่องสั้นชุดฟ้าบ่กั้นของลาว คำหอม หนังสือที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นหนังสือดี 100 เล่มที่คนไทยควรอ่าน ได้ซ่อนวาทกรรมการเมืองว่า

“ผมนายนาคนางาม ครับ มาขอเงินคำมีลูกมาก”

ปลัดอำเภอเงยหน้าทีอวบอุมขึ้นมาองเขาช้า ๆ จ้องอยู่ครู่หนึ่งแล้วพูด
เสียงหนัก “อ้ายบ้า คนกำลังทำงาน ไม่มีตารี? ไป ไปรอข้างนอก”

“เฮอ นาย ลูกผมกำลังจะตาย”

แต่แล้วเขาก็ชะงักโดยเร็ว เมื่อคิดได้ว่าไม่ควรพูดคำนี้ เพราะบารที่เข้ามาย
เกิดสงสัยว่าลูกเขาจะตายจะลำบาก ปลัดอำเภอก้มหน้าเขียนอะไรยุกยิก
ต่อไป

นายนาคนางามเดินมาสมทบเพื่อนข้างนอกอย่างเงื่องหงอย เกิดเป็นราษฎร

ชวณานี้ช่างมีแต่กองทุกข์ เขาคิดคอยปากหมองก็สุดจะทุกข์อยู่แล้ว
หันหน้าไปหาเจ้านายก็แต่คำขู่เชิญ

(เชยตขาคำ, 2547, หน้า 72-73)

จากตัวอย่าง ในเรื่องสั้น “เชยตขาคำ” สะท้อนให้เห็นประเด็นทางสังคมอยู่สองประเด็น ประเด็นแรกคือประเด็นทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกัน แบ่งแยกคนจนกับคนรวย ผู้ชอกกับผู้ให้ ชาวบ้านกับเจ้านาย (ข้าราชการ) ออกจากกัน การแบ่งแยกในลักษณะดังกล่าว นอกจากจะชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างทางเศรษฐกิจแล้ว ยังตอกย้ำเรื่องชั้นทางสังคมอันเนื่องมาจากนโยบายรับเงินช่วยเหลือจากรัฐเพราะครอบครัวมีบุตรมาก เมื่อมีบุตรมากจึงยากจนนั้นจึงเท่ากับว่า คนที่มา “ขอเงินค่ามีลูกมาก” เป็น “คนจน” คนจนเหล่านี้ นอกจากจะถูกตีตราว่าจนแล้ว ยังต้องแสดงความจนให้เห็นจากการมาขอ จากการแสดงให้เห็นว่ามีลูกมาก จากการที่ต้องบอกว่าลูกกำลังจะตาย อีกทางหนึ่งด้วย ประเด็นที่สองคือประเด็นทางการเมืองกับความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างทางอำนาจ แสดงผ่านตัวละครที่เป็นตัวแทนของรัฐที่นอกจากจะแสดงอำนาจผ่านตำแหน่งหน้าที่แล้ว ยังแสดงให้เห็นจากการใช้ถ้อยคำตำหนิอย่างรุนแรง แสดงอำนาจบาตรใหญ่ และไม่ให้เกียรติ ดังจะเห็นได้จากถ้อยคำตำหนิที่ว่า “อ้ายบ้า คนกำลังทำงานไม่มีตารี? ไป ไปรอข้างนอก” ทั้งการเรียก อ้ายบ้า การตั้งคำถามในเชิงปริกาษา ไม่มีตารี? หรือการไล่ออย่างไม่ให้เกียรติ ไป ไปรอข้างนอก เหล่านี้ไม่เพียงแสดงถึงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างทางอำนาจเท่านั้น หากมีนัยยะของการดูถูกว่าประชาชนชาวนาไร่การศึกษา ไม่รู้จักกาลเทศะ อีกทั้งยังถูกลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จากการเพิกเฉยต่อปัญหาที่เกิดขึ้นว่ายังไม่เร่งรีบเท่ากับงานที่กำลังทำอยู่ ดังจะเห็นได้หลังจากที่ไล่ให้ชาวบ้านออกไป “ปลัดอำเภอออกมาหน้าเขียงอะไรยกอีกต่อไป” จะเห็นได้ว่าทั้งสองประเด็นนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเอง หากแต่เกิดจากการสร้างขึ้นอย่างเป็นกระบวนการผ่านความคิด ความเชื่อ หรือตัวแทนของรัฐ จนกลายเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นในสังคม

จากตัวอย่างและคำอธิบายข้างต้นจึงชี้ให้เห็นว่าวรรณกรรม ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งหนึ่งของวาทกรรมที่ก่อร่างครองำความคิดของคนในสังคมให้เชื่อตาม เนื่องจากวาทกรรม (Discourse) ที่อยู่ในสังคมมีส่วนสำคัญและมีอิทธิพลในการสร้างความคิดหรือประสบการณ์ให้กับนักเขียน โดยมักจะนำเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม วิถีชีวิตของคนในสังคมมาเป็นวัตถุดิบในการแต่งเติมเรื่องราวให้กลายเป็นวรรณกรรมด้วยกลวิธีต่าง ๆ ตามความถนัดของตน ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเนื้อหาวรรณกรรมทุกเล่มจะเป็นภาพสะท้อนวาทกรรมที่ปรากฏในสังคมทั้งหมดอย่างตรงไปตรงมา เพียงแต่เป็นตัวแทนการแสดงออกทางวาทกรรม

บางอย่างเท่านั้น (นพพร ประชากุล, 2548 อ้างถึงใน เสนาะ เจริญพร, 2548) ในการศึกษา วาทกรรม ผู้อ่านจะต้องมีความรู้ มีความเข้าใจในการวิเคราะห์ วิพากษ์ ทั้งตัวบท และ โครงสร้าง ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจวาทกรรมที่แฝงในรูปแบบของวรรณกรรมมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุผลและตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจวิเคราะห์วิเคราะห์กระบวนการสร้าง วาทกรรมการเมืองในเรื่องสั้นของลาว คำหอม เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองผ่าน ตัวบทวรรณกรรม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองใน เรื่องสั้นของลาว คำหอม

กรอบแนวคิด

แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์วาทกรรมมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายในการอธิบาย ความสัมพันธ์อันซับซ้อนของสังคมกับอำนาจ และต่อยอดพัฒนาเกิดเป็นแนวคิดเรื่อง การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis หรือ CDA) นักภาษาศาสตร์ คนหนึ่งที่พยายามนำเอาแนวคิดนี้มาสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิดทางสังคมศาสตร์คือ นอร์แมน แฟร์เคลลาฟ (Norman Fairclough) เขาพยายามทำให้เห็นว่าโครงสร้างทางภาษา (วาทกรรม) มีการประกอบสร้าง มีกระบวนการผลิต มีการต่อยอด และมีการรับรู้ที่ยึดโยงกับเงื่อนไขทาง สังคมและกิจกรรมทางสังคม (กฤษฎาดาววรรณ หงส์ดารมภ์, จันทิมา เขียวมานนท์, 2549, หน้า 43-45)

ในการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ตามแนวคิดของนอร์แมน แฟร์เคลลาฟ (Norman Fairclough, 2003, อ้างถึงใน ญาณิศภาค กาญจนวิศิษฐ์, 2547, หน้า 17-18) เขาได้เสนอ แนวการวิเคราะห์ไว้ 3 มิติ คือ

มิติแรกคือมิติด้านตัวบท (Text) คือ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร วิเคราะห์การสร้าง ความหมายในวรรณกรรม รูปแบบ ตลอดจนวิเคราะห์การสร้างภาพของภาษา ในการวิเคราะห์ ส่วนนี้ จะเน้นหลักการทางภาษาศาสตร์ประยุกต์มาวิเคราะห์ เช่น คำศัพท์ ไวยากรณ์ ความหมาย การเชื่อมโยงความของลักษณะวาทกรรมที่ปรากฏจากตัวบท

มิติที่สองคือมิตินิเวศทางวาทกรรม (Discourse Practice) คือ มิติของเหตุการณ์ สื่อสารที่สามารถวิเคราะห์ได้ทั้งในแง่ของกระบวนการผลิต (Text Production) ว่าผู้สร้างวาท กรรมทำให้วาทกรรมนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร นำเอาบริบททางสังคมไม่ว่าจะเป็นลักษณะทาง

สังคม วัฒนธรรมมาสร้างเป็นวาทกรรมได้อย่างไร และมีการถ่ายทอดออกมาอย่างไร อีกทั้งยังให้ความสนใจกับกรณีวิเคราะห์การใช้ตัวบท (Text Consumption) ว่าผู้รับได้รับตัวบทอย่างไร มีการใช้และวิเคราะห์ตัวบทอย่างไร รวมทั้งวิเคราะห์ช่องทางสื่อสาร

มิติที่สามคือมิติด้านภาคปฏิบัติการด้านสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural Practice) คือ บริบทที่เป็นปัจจัยทำให้เกิดวาทกรรมโดยสามารถพิจารณาได้ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจตามกรอบแนวคิดปฏิบัติการวาทกรรมเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างตัวบทกับปฏิบัติการสังคมวัฒนธรรม กล่าวคือ ตัวบทและสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยตัวบทถูกกำหนดจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมผ่านทางปฏิบัติการวาทกรรม ในขณะเดียวกันตัวบทเองก็อาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เช่นกัน

วิธีการศึกษา

การดำเนินการในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหนังสือรวมเรื่องสั้นและเรื่องสั้นของลาว คำหอม จำนวน 4 เล่ม รวมเรื่องสั้นทั้งหมด 49 เรื่อง ได้แก่
 - 1.1 หนังสือรวมเรื่องสั้นชุด “ฟ้าบ่กั้น” จำนวน 17 เรื่อง พิมพ์ครั้งที่ 16 ปี พ.ศ. 2547
 - 1.2 หนังสือรวมเรื่องสั้นชุด “กำแพงลม” จำนวน 17 เรื่อง พิมพ์ครั้งที่ 3 ปี พ.ศ. 2543
 - 1.3 หนังสือรวมเรื่องสั้นชุด “ลมแล้ง” จำนวน 14 เรื่อง พิมพ์ครั้งที่ 4 ปี พ.ศ. 2540
 - 1.4 หนังสือเรื่องสั้น “ประเวณี” จำนวน 1 เรื่อง พิมพ์ครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2539
2. สืบค้นและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. นำข้อมูลที่ได้อมาวิเคราะห์กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมือง โดยใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ และจัดประเภทของกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมือง พร้อมกับยกตัวอย่างและอธิบายแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์
4. สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงการวิเคราะห์กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในเรื่องสั้นของลาว คำหอม ซึ่งในแต่ละประเด็นจะแสดงให้เห็นถึงกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับรัฐ การใช้อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองที่แฝงมาในรูปแบบของวรรณกรรม ซึ่งวาทกรรมดังกล่าวได้สะท้อนสภาพสังคม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่และกลิ่นอายของชนบท ที่ผู้เขียนสรรค์สร้างขึ้นและนำมาผลิตซ้ำในงานวรรณกรรม จากการศึกษากระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในเรื่องสั้นของลาว คำหอม ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองออกเป็น 3 กระบวนการ ดังนี้

1. กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของความเป็นประชาธิปไตย

กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของความเป็นประชาธิปไตยพบว่า เป็นกระบวนการที่ประชาชน และนักการเมืองที่ลงสมัครรับการเลือกตั้งได้สร้างวาทกรรมให้กับระบอบการเมืองการปกครอง และรัฐในฐานะผู้ปกครอง ผู้มีอำนาจและเป็นผู้ใช้อำนาจอย่างชอบธรรมตามประมวลกฎหมายและบทบัญญัติแห่งรัฐว่าด้วยการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งอำนาจดังกล่าวนั้นถูกใช้เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง และการเอื้อผลประโยชน์ให้กลุ่มเดียวกันตลอดจนชนชั้นที่มีอำนาจทางการเมือง เช่น การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรที่แฝงไปด้วยผลประโยชน์ การทุจริตการเลือกตั้ง การใช้นโยบายในการหาเสียงที่เพื่อผันเกินความเป็นจริง การคอร์รัปชัน และการรัฐประหารเพื่อช่วงชิงอำนาจในการปกครอง จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถแบ่งประเด็นกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติความเป็นประชาธิปไตยได้ 2 ประเด็น คือ ระบบการเลือกตั้ง และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ไร้เสถียรภาพ

1.1 ระบบการเลือกตั้ง

จากการศึกษาพบว่าภาคประชาชนได้สร้างวาทกรรมการเมืองให้กับระบบการเลือกตั้งอันเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแบ่งได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ การสร้างวาทกรรมให้กับความยุติธรรมที่มาจาก การเลือกตั้ง และการสร้างวาทกรรมให้กับนโยบายการหาเสียงที่เพื่อผันเกินจริง

การสร้างวาทกรรมให้กับความยุติธรรมที่มาจาก การเลือกตั้ง จากการศึกษาพบว่าในเรื่องความ ยุติธรรมที่มาจาก การเลือกตั้งนั้นได้มีผลประโยชน์ทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องเช่น เรื่องการทุจริตการเลือกตั้งเพื่อช่วงชิงอำนาจในการเข้ามาบริหารจัดการกับท้องถิ่นและชุมชนเพื่อผลประโยชน์ของตนเองและการเอื้อผลประโยชน์ให้กับกลุ่มเดียวกัน

หรือชนชั้นผู้มีอำนาจในสังคม การซื้อสิทธิ์ขายเสียงของชาวบ้านเพื่อแลกกับเงินและผลประโยชน์บางประการ ดังตัวอย่าง

“เมื่อตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านว่างลง เขาจึงสมัครเป็นผู้ใหญ่บ้าน และต่อมาเมื่อตำแหน่งกำนันอันถูกเบียดให้ว่างลง เขาจึงสมัครเข้ารับเลือกตั้ง ด้วยอำนาจของเงินและข่าวสาร ทำให้ไม่มีใครใน ตำบลกล้าแข่งลงสมัคร จึงถือได้ว่าเขาได้รับเลือกตั้งเป็นกำนันด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ ซึ่งมีให้เห็นไม่บ่อยนัก”

(ควายเขาแดง, 2540, หน้า 46)

จากตัวอย่างเรื่องควายเขาแดง จะเห็นได้ว่าคนที่มิฐานะดีกว่าย่อมชนะการเลือกตั้งได้โดยง่าย เพราะใช้ทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นทุนในการซื้อสิทธิ์ซื้อเสียงจากชาวบ้าน ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ว่า “ตำแหน่งกำนันอันถูกเบียดให้ว่างลง” กระบวนการดังกล่าวเป็นการสร้างวาทกรรมการเมืองเกี่ยวกับความอยุติธรรมที่มาจากการเลือกตั้ง ขณะเดียวกันยังสะท้อนให้เห็นว่าระบบการเลือกตั้งที่จัดขึ้นนั้นมิได้มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อภาคประชาชนเท่าใดนัก แต่ตรงกันข้ามการเลือกตั้งนั้นกลับมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นช่องทางในการเข้ามาบริหารจัดการชุมชนและท้องถิ่นเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ โดยมีชนชั้นของผู้มีอำนาจและนายทุนคอยให้การสนับสนุนในฐานะหุ้นส่วนและผู้ได้รับผลประโยชน์ ดังจะเห็นจากข้อความที่ว่า “ด้วยอำนาจของเงินและข่าวสาร ทำให้ไม่มีใครในตำบลกล้าแข่งลงสมัคร”

ส่วนการสร้างวาทกรรมให้กับนโยบายการหาเสียงที่เพ้อฝันเกินจริง จากการศึกษาพบว่าในเรื่องนโยบายการหาเสียงที่เพ้อฝันเกินจริงนั้นเป็นการสร้างวาทกรรมการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่นำผลประโยชน์ ความต้องการและปัญหาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนมาเป็นข้อเสนอ โดยได้ให้ความหวังและคำสัญญาว่าจะให้สิ่งที่ประชาชนต้องการ เพื่อแลกกับการลงคะแนนเสียงให้ ดังตัวอย่าง

“ถึงผมเองนี่ก็เถอะ แม้จะเตาะแตะรู้ความขึ้นมาในกระท่อมมาแล้ว แต่การที่ต้องพลัดเข้ามาอยู่เมืองนานปี ความรู้สึกนึกคิดในเรื่องของฟ้าฝนจึงไม่สู้จะแตกต่างกับชาวเมืองเขามากนัก หากไม่เป็น เพราะตนบังเอิญได้เห็นแววโรจน์ในดวงตาของชาวบ้านนับร้อยนับพันขณะชุมนุมฟังคำโฆษณาหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งหลังการพลิกฟื้นคืนชีพของลัทธิประชาธิปไตย จากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งมีผู้สมัครท่านหนึ่งโอ้อวดว่าได้

เลือกตั้งท่านจะทำโครงการผันน้ำจากแม่โขงด้วยระบบกักน้ำ โดยที่จะสร้างท่อยักษ์ทอดข้ามยอดเขาหลวงทางภูกระดึงลาดลงสู่ทุ่งนาใจกลางของอำเภออันเป็นเขตเลือกตั้ง จากท่อใหญ่ท่านจะต่อท่อเหล็กเข้าสู่แนวชาวบ้านอีกทอด”

(หุ่นส่วนเจ้าชีวิต, 2543 หน้า 113)

จากตัวอย่างในเรื่องหุ่นส่วนเจ้าชีวิต จะเห็นได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งนำปัญหาเรื่องน้ำมาเป็นนโยบายในการหาเสียง เป็นการสร้างวาทกรรมการเมืองรูปแบบหนึ่งที่สามารถโน้มน้าวใจของประชาชนที่ประสบกับปัญหาเรื่องน้ำอุปโภคและบริโภคในการเกษตรได้เป็นอย่างดีโดยนำนโยบายการหาเสียงดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับกรชนเชื่อที่ซักจงให้เห็นด้านดีเพียงด้านเดียว ดังจะเห็นได้จากนำไปเปรียบเทียบกับ “คำโฆษณา” และใช้คำกล่าวที่เกินจริงโดยจงใจใช้คำว่า “โอ้ว” จนกลายเป็นวาทกรรมของผู้สมัครรับเลือกตั้งทำให้ประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย ขณะที่การหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งของสมาชิกผู้แทนราษฎรนั้นจะนำปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชนมาสร้างเป็นวาทกรรมที่สนองความต้องการของประชาชน แม้ว่าจะเป็นการแก้ปัญหาความยากจน การแก้ปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน การแก้ปัญหาพิษผลทางการเกษตรที่ตกต่ำ หรือแม้กระทั่งการแก้ปัญหาภัยแล้งอันเป็นปัญหาที่อยู่เคียงคู่กับสังคมเกษตรกรของประเทศไทยมาช้านาน แม้่วาทกรรมที่ใช้ในการหาเสียงดังกล่าวนั้นจะเป็นเรื่องที่มีความสมเหตุสมผล หรือจะมีความเป็นไปได้มากนักอยู่เพียงใด แต่วาทกรรมเหล่านี้กลับมีอำนาจในการชี้นำทางความคิดและความเชื่อของประชาชนโดยอ้างหลักการทางประชาธิปไตยในช่วง 14 ตุลาคม 251 ดังจะเห็นได้จากข้อความ “...พลิกฟื้นคืนชีพของลัทธิประชาธิปไตยจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516” รวมไปถึงการทำหน้าที่กดทับ ปิดกั้นความรู้ของประชาชน และสถาปนาให้ผู้ใช้วาทกรรมเกิดการยอมรับนับถือ และเป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหา เพียงเพราะความเชื่อที่ว่า วาทกรรมการหาเสียงของบรรดาผู้สมัครรับเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรนั้นจะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งถือได้ว่านโยบายหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรเป็นกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองให้กับนโยบายการหาเสียงที่เพื่อผันเงินจริง

1.2 การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ไร้เสถียรภาพ

จากการศึกษาพบว่าภาคประชาชนได้สร้างวาทกรรมการเมืองให้กับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากประชาชนมองว่าการปกครองในระบบประชาธิปไตยนั้น ไร้เสถียรภาพ ขอนแอ และมีการทำรัฐประหารอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งเป็นการฉีกรัฐธรรมนูญอันเป็น

กฎหมายสูงสุดของประเทศ และสถาปนากลุ่มผู้มีอำนาจในการทำรัฐประหารให้เป็นผู้อยู่เหนือกฎหมาย ถือเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับตนเองโดยการอ้างเรื่องความวุ่นวายและบรรยากาศทางการเมืองของประเทศเพื่อเป็นช่องทางในการเข้ามาจัดการบริหารประเทศโดยมีผลประโยชน์ทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังตัวอย่าง

“อาจารย์ยังไม่รู้ซี บ้านเมืองเขายุง หลวงพิบูล หลวงเผ่า เปิดแน่บไปถึงไหน ๆ แล้ว” เกิดพูดพลางลากม้านั่งมารวมโต๊ะทั้งสามหันไปมองอย่างตั้งใจ “ขยันยุ่งกันเหลือเกินนิ” ก้อยอ้อแอ้ในลำคอ “นี่แหละมัง ที่พวกปากมากมันชอบพูดปาว ๆ ตอนเลือกผู้แทน มันว่านะ อาจารย์ อะไรนะ? ไตไตนี้แหละ” ยื่นหน้าไปทางเขิน “ประชาธิปไตยเว้ย ไม่ใช่ไตไต” เขินพูดอย่างเคร่งขรึม “เขาเรียกว่ารัฐประหาร ประชาธิปไตยนะ มันต้องรัฐประหารบ่อย ๆ ไม่อย่างงั้นมันก็ไม่ใช้ประชาธิปไตย”

(นักกานเมือง, 2547, หน้า 86-87)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ระบอบประชาธิปไตยนั้นถูกทำรัฐประหารอยู่บ่อยครั้ง แสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมและบรรยากาศทางการเมืองที่เต็มไปด้วยความวุ่นวาย ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ถูกกลืนจนจนกลายเป็นเรื่องปกติ จึงก่อให้เกิดวาทกรรมที่ว่า “ประชาธิปไตยนะ มันต้องรัฐประหารบ่อย ๆ ไม่อย่างงั้นมันก็ไม่ใช้ประชาธิปไตย” ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นทัศนะของประชาชนที่มองว่าความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทยนั้นแฝงไปด้วยระบอบเผด็จการแบบฟาสซิสต์ที่เชื่อว่ามันตัวท่านผู้นำ ผู้ที่จะนำพาประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าได้ในสถานการณ์บ้านเมืองที่คับขันวุ่นวาย ซึ่งถือว่าการสร้างวาทกรรมการเมืองในรูปแบบหนึ่งให้กับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

นอกจากนี้ยังพบชุดกริยาวลีที่แสดงให้เห็นถึงการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ไร้เสถียรภาพ ไม่ว่าจะเป็ “เปิดแน่บไปถึงไหน ๆ แล้ว” การหลบหนีไปจะด้วยเหตุผลก็ตาม แสดงถึงภาวะการณ์เป็นผู้นำตลกดจนความรับผิดชอบ แต่การกระทำดังกล่าวของบุคคลที่เป็นผู้นำยอมทำให้ระบอบการปกครองเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สู้ดีนัก ขณะเดียวกันยังกล่าวถึงการแทรกแซงอำนาจทางการเมืองในลักษณะการเข้ามาทำรัฐประหารบ่อยครั้งจนได้ชื่อว่า “ขยันยุ่งกันเหลือเกินนิ” และ “ประชาธิปไตยนะ มันต้องรัฐประหารบ่อย ๆ” ชุดกริยาวลีดังกล่าว นอกจากแสดงให้เห็นถึงความไม่เป็นประชาธิปไตยแล้ว ยังชี้ให้เห็นถึงความไร้เสถียรภาพทาง

การเมืองอีกทางหนึ่งด้วย อีกทั้งยังเป็นรูปแบบหนึ่งในการเปลี่ยนผ่านและผ่อนคลายอำนาจมาจากการเมือง

2. กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของสังคมอุดมการณ์และอำนาจนิยม

จากการศึกษาพบว่ากระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของสังคมอุดมการณ์และอำนาจนิยมเป็นกระบวนการหนึ่งที่ภาคประชาชนได้สร้างวาทกรรมให้กับสังคม และมองว่าสังคมที่แวดล้อมพวกเขาอยู่นั้นตกอยู่ภายใต้อำนาจและอุดมการณ์ อันปราศจากความยุติธรรมในขณะเดียวกันก็ได้มีการแบ่งแยกชนชั้นวรรณะ และการเลือกปฏิบัติต่อชนชั้นทางสังคมที่แตกต่างกันออกไป ในลักษณะ “สองมาตรฐาน” จนนำไปสู่การสร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคม การกดขี่ข่มเหงและการถูกเอารัดเอาเปรียบของชนชั้นล่างในสังคม รวมไปถึงปัญหาการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งล้วนแต่แล้วเกิดจากการใช้อำนาจแทบทั้งสิ้น สิ่งเหล่านี้ทำให้เห็นว่าอำนาจทางการเมืองนั้นมีพลังและมีอิทธิพลต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้ใช้อำนาจอันชอบธรรมนี้ย่อมอยู่เหนือประชาชนและทำทุกอย่างตามใจชอบ โดยเฉพาะชนชั้นล่างในสังคมที่มักจะถูกทอดทิ้ง เลือกปฏิบัติ มองข้ามไม่เห็นความสำคัญ เพราะบุคคลเหล่านี้ไร้ผลประโยชน์และถูกมองว่าเป็นภาระของสังคม เป็นบุคคลที่ไม่มีคุณภาพ จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถแบ่งประเด็นกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของสังคมอุดมการณ์และอำนาจนิยม ได้ 3 ประเด็น คือ การใช้อำนาจและความรุนแรง การแบ่งแยกชนชั้นทางสังคม และปัญหาการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

2.1 การใช้อำนาจและความรุนแรง

จากการศึกษาพบว่าภาคประชาชนได้สร้างวาทกรรมการเมืองให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ข้าราชการ รวมถึงเหล่าพ่อค้านายทุน ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้มีอำนาจและมีอิทธิพลต่อการดำเนินวิถีชีวิตของประชาชนในฐานะเป็นผู้กระทำทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม และการได้มาซึ่งอำนาจของบุคคลเหล่านี้ก็กลับถูกใช้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องโดยมิได้คำนึงถึงความทุกข์ยากและความเดือดร้อนของประชาชน รวมไปถึงเรื่องหลักศีลธรรมและหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งประชาชนมองว่าอำนาจดังกล่าวนั้นได้เป็นภัยคุกคามต่อการดำเนินวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของพวกเขา ทำให้พวกเขาเกิดความหวาดกลัว และยำเกรงต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ข้าราชการ และนายทุน อีกทั้งยังได้มีการใช้ความรุนแรงเข้ามาจัดการและแก้ไขปัญหา โดยการข่มขู่ เบียดเบียน บังคับให้ประชาชนปฏิบัติตามและยอมจำนน

โดยคุณณี ซึ่งลักษณะดังกล่าวถือเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แสดงให้เห็นถึงสังคมที่ไร้ซึ่งความเสมอภาคและภราดรภาพ

จากการศึกษาพบว่า “อำนาจ” เป็นส่วนหนึ่งของรัฐ และรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจอย่างชอบธรรมในการปกครองและดูแลประชาชนให้เกิดความสงบเรียบร้อย ดังนั้นรัฐจึงให้อำนาจแก่ข้าราชการ ซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลของรัฐ เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ทำหน้าที่ดูแลประชาชน และดูแลผลประโยชน์ของรัฐ แต่ในทางกลับกันได้มีข้าราชการบางกลุ่มได้ใช้อำนาจและหน้าที่โดยมิชอบเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ และแสดงอำนาจบาตรใหญ่ต่อประชาชนเพื่อให้ประชาชนเกิดความเกรงกลัว และเกิดการยอมรับในฐานะที่เป็นผู้ปกครองที่มีอำนาจเหนือประชาชนทั่วไป และยังเป็นผู้กระทำทางสังคมอีกด้วย ดังตัวอย่าง

“จริงเรื้อ ถ้าจริงอย่างที่พูด คนก็ไม่รู้จักตาย”
“เอ๊ะ เอ็งพูดยังไง เอ็งว่าใคร” ผู้ใหญ่ตาขึ้นเสียงและหันขวบไปทางเด็กหนุ่ม
“เปล่า”
“เปล่ายังไง ใครก็ได้ยิน”
“ฉันไม่ได้ว่าใคร ฉันพูดกับวิทย์”
“วิทย์มันทำอะไร มันพูดอะไรกับเอ็ง”
“มันบอกผอยยา ฉันสงสัยว่ามันจะจริงอย่างที่บอกเรื้อ ถ้ามันดีวิเศษอย่าง
ว่า คนเราก็คงไม่ตายอีกต่อไปแล้ว”
“เอ็งไม่เชื่อวิทย์มันเป็นของหลวงไม่มีหลวงสัก ๆ ที่ไหนหรอกจะโกหก
ราษฎร”
“ฉันไม่ได้ว่าหลวงนะ ฉันว่าวิทย์ ผู้ใหญ่อย่าหาเรื่องกับเด็กซี”
“ข้าไม่ได้หาเรื่อง วิทย์นะมันเป็นของหลวง เอ็งหัดรู้จักบงสิ”

(มือกายสิทธิ์กับตีนปีศาจ, 2540, หน้า 65-66)

จากตัวอย่างในเรื่องมือกายสิทธิ์กับตีนปีศาจนั้น จะเห็นได้ว่าเด็กหรือชาวบ้านธรรมดาจะถูกปลุกฝังให้เชื่อ “หลวง” หรือรัฐบาลโดยปราศจากข้อสงสัยและการตั้งคำถามใด ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่ารัฐบาลมีอำนาจในการกดทับและปิดกั้นความรู้ของประชาชน รวมไปถึงการชี้นำประชาชนให้เชื่อและคล้อยตาม ซึ่งใช้ผู้ใหญ่บ้านในฐานะบุคคลของรัฐเป็นเครื่องมือในการชี้นำประชาชนด้วยเช่นเดียวกัน

ส่วนการใช้อำนาจและหน้าที่โดยมิชอบนั้น จากการศึกษาพบว่า ข้าราชการนั้นได้อำนาจและหน้าที่โดยมิชอบ ตลอดจนใช้อำนาจและหน้าที่อันเกินขอบเขตของตนเอง ทั้งนี้การใช้ อำนาจและหน้าที่เหล่านั้นถูกใช้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองให้แก่ตนเองและพวกพ้อง หรือกลุ่มนายทุนที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ทำให้ประชาชนตกเป็นผู้ถูกระทำ และไม่สามารถ เรียกร้องหาความยุติธรรมจากหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรได้ เพราะประชาชนนั้นไร้ซึ่งอำนาจ และสิทธิในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ดังตัวอย่าง

“เฮ้ย หยุด ไ้พวกนี้เป็นนักเลงจากถิ่นไหนวะ จึงคิดมาลักกล้วย อ้อยกลางวัน แลก ๆ ”

“เปล่า พวกฉันมาตามควาย มันขโมยควายของพวกฉันมา พวกฉันเห็นมันจูงมา ทางนี้”

“ชะ ๆ ขนาดจับได้คาหนังคาเขา ยังจะมาปากเสียกันอีกหรือนี่ พวกแกยังไปไหน ไม่ได้ ต้องไปตามกำนันมาพูดกัน”

เมื่อได้ยินเฮ้ยชื่อถึงกำนัน ชาวบ้านที่ติดตามควายก็นิ่งอึ้งแต่ก็คิดว่าดีเหมือนกัน เพราะฝ่ายตนจะได้มีโอกาสแจ้งความเรื่องถูกขโมยและร้องขอความช่วยเหลือบ้าง เพียงไม่กี่จิตใจต่อมา ท่านกำนันก็เดินอ้อมในชุดกำนันเต็มยศโผล่เข้ามา พร้อมกับบิรวารล้อมหน้าล้อมหลัง ประโยคแรกที่ท่าน**เอ่ยปากด้วยเสียงกร้าว** **กระด้างคือการถามหาใบอนุญาตให้มีอาวุธ (แก๊ป)** ที่ชาวบ้านถือติดตัวมาสอง สามกระบอก ต่อจากนั้นจึง**เรียกหาบัตรประจำตัวประชาชนจากทุกคน** ซึ่งก็เป็นคราวช่วยที่ไม่มีใครมาติดตัวมา จนกว่าจะซักไซ้ไล่เสียดกันเสร็จ เวลา ก็ผ่านไปมากกว่าสองชั่วโมง อย่างไรก็ตามพวกชาวบ้านที่ติดตามควายก็ยังฉลาดพอที่ ไม่เอ่ยปากถึงเรื่องที่พวกตนได้เห็นและรู้คำตอบแล้วนั่นคือเรื่องของไอหัวขโมย กับควายของชาวนา

(คดีตามควาย, 2540, หน้า 42)

จากตัวอย่างในเรื่องคดีตามควาย จะเห็นได้ว่า “กำนัน” ได้ใช้อำนาจและหน้าที่ปกครองโดยมิชอบโดยการกลั่นแกล้งประชาชนที่ไร้ทางสู้ ทั้งกิริยา ท่าทาง น้ำเสียง ตลอดจน จุดอ่อนเพื่อใช้เล่นงานประชาชนหากมีการร้องเรียนหรือการโต้แย้ง ทั้งนี้ก็เพื่อช่วยเหลือและ เอื้อผลประโยชน์ให้กับพวกพ้องเดียวกันจนหลุดพ้นจากการกระทำความผิดและข้อกล่าวหา อีกทั้งยังได้ใช้อิทธิพลในการข่มขู่ชาวบ้านให้เกรงกลัวและยอมยุติปัญหาแต่โดยดี ซึ่งเห็นได้ว่า

“กำนัน” นั้นได้ใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง ลักษณะดังกล่าวเป็นการสร้างวาทกรรมการเมืองให้กับใช้อำนาจและหน้าที่โดยมิชอบ

นอกจากนั้นยังมีการใช้ความรุนแรง จากการศึกษาพบว่าความรุนแรงนั้นมีความสัมพันธ์อยู่กับอำนาจและไม่สามารถแบ่งแยกออกจากกันได้ อีกทั้งยังเป็นกลไกที่ขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้นผู้มีอำนาจจึงมักจะใช้ความรุนแรงเข้ามาบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้อำนาจเอง ซึ่งส่งผลให้ชาวบ้านต้องตกเป็นเหยื่อในฐานะเป็นผู้ถูกระงับทางสังคม หรือได้รับผลกระทบจากพฤติกรรมความรุนแรงเหล่านั้น ดังตัวอย่าง

“ก็พวกเศรษฐีนายเงินที่นั่งรถพรีดพรวด และเดินโย่งฟุงอยู่ใน... พูดยังไม่ทันขาดคำมันก็ตัวดำตามป็นฉับเข้าที่ปากและตะคอก ‘ช่างบอกดีนัก’ แรงตบจากดำมป็นทำให้ล้มลงไปอยู่แทบเท้าปลายตีนของมันพร้อมกับพันสีชี้ที่หลุตุกลงไปติดอยู่ลำคอ”

“ไปแจ้งความบ้านเมืองเขาหรือเปล่า”

“ไป”

“แล้วไง ท่านว่าอย่างไร”

“ก็ไม่ว่าอะไรท่านก็รับแจ้งความไว้”

“เล่าเรื่องให้เจ้านายฟังละเอียดไหม”

“เล่า เล่าละเอียด อ้อ! แต่ก็ไม่ได้บอกหรอกที่พูดกับพวกนั้นอย่างไร ก่อนที่มันจะตบปากเอา”

“ทำไม”

“ก็อย่างที่บอกแล้วไง ในยามลับสน ไม่รู้ว่าใครเป็นคนดีใครเป็นคนร้ายนี้ ชะดี ชะร้ายพันส่วนที่เหลื่ออาจจะหายไปอีกทั้งแถบก็ได้”

(พันมหาย, 2543, หน้า 98-99)

จากตัวอย่างในเรื่องพันมหายได้แสดงถึงความรุนแรงที่กระทำต่อร่างกายอย่างชัดเจน ซึ่งในครั้งนี้โจรได้สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านโดยการปล้นของมีค่า และยังใช้กำลังประทุษร้ายจนชาวบ้านได้รับบาดเจ็บ เมื่อชาวบ้านได้ไปแจ้งความดำเนินคดีกลับไม่สามารถให้ปากคำต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทั้งหมดเพราะเกรงว่าจะถูกทำร้ายอีก ดังตัวอย่างที่ว่า “ก็อย่างที่บอกแล้วไง ในยามลับสน ไม่รู้ว่าใครเป็นคนดีใครเป็นคนร้ายนี้ ชะดี ชะร้ายพันส่วนที่

เหลืออาจจะหายไปอีกทั้งแถบก็ได้” กระบวนการดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงการสร้างวาทกรรม การเมืองให้กับสังคมที่มีความรุนแรงในทุกๆระดับชั้น แม้แต่เจ้าหน้าที่รัฐที่เองก็ตาม

2.2 การแบ่งแยกชนชั้นทางสังคม

จากการศึกษาพบว่าสังคมนั้นได้มีการแบ่งแยกชนชั้นวรรณะ และคุณสมบัติของมนุษย์ คือมีชนชั้นสูง ชนชั้นกลาง และชนชั้นล่าง ซึ่งแต่ละชนชั้นมีสิทธิ มีอำนาจ และมีหน้าที่แตกต่างกันออกไป เช่น ชนชั้นล่างของสังคมซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นกลุ่มของผู้ใช้แรงงาน และกลุ่มเกษตรกรซึ่งมักจะถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกกลั่นแกล้งและเป็นผู้ถูกระงับอยู่เสมอ ในขณะเดียวกันชนชั้นสูงของสังคมกลับแสวงหาผลประโยชน์จากชนชั้นล่างอย่างเลือกเย็นและมีฐานะเป็นผู้กระทำ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคม และสิทธิและเสรีภาพที่ไม่เท่าเทียมกัน ลักษณะดังกล่าวจึงก่อให้เกิดการสร้างวาทกรรมการเมือง ดังตัวอย่าง

“เพราะไม่ได้เป็นข้าราชการ แม้จะเคยเข้าสโมสรมาบ้างแต่ก็ยังเป็นไปอย่าง ฉาบฉวย เท่าที่สังเกตเห็นว่าบรรยากาศโดยทั่วไปก็เหมือนแห่งอื่น ๆ คือ ยังคงรักษาฐานะของความเป็นสถานที่แสดงถึงความแตกต่างและ แบ่งแยกท่านข้าราชการทั้งหลายออกจากมวลประชาสามัญชนได้ อย่างมีประสิทธิภาพเป็นช่องเสวนาของบรรดาเจ้าขุนมูลนาย (ส่วนหนึ่ง) ของจังหวัด”

(เสือโต๊ะ, 2543, หน้า 33)

“เมื่ออยู่คนเดียวเงียบ ๆ และหวนคิดถึงเหตุการณ์ตอนที่ตนเองตัดสินใจขานา เพื่อมาแลกกับตำแหน่งการโรง แก้มักจะเพลอฮึมและพึมพำออกมาคนเดียว ‘มันช่างโง่กันทั้งโคตร’ อันว่าตำแหน่งนักการภารโรงนั้น ถึงแม้จะไม่ถึง ชนข้าราชการ แต่ก็มีฐานะข้าราชการชั้นสองแต่กระนั้น ภารโรงก็ยังมี โอกาสเสวนานานาสิทธิ ซึ่งข้าราชการผู้เป็นกลุ่มบุคคลเพียงวรรณะ เดียวในแผ่นดินที่ทรงสิทธิในการกำหนดอภิสิทธิ์ให้กับตนได้...”

(ทิตมาไม่โง่, 2540, หน้า 30)

จากตัวอย่างในเรื่องเสือโต๊ะและทิตมาไม่โง่ แสดงให้เห็นถึงการแบ่งแยกชนชั้นทางสังคมอย่างชัดเจน คือคนธรรมดาทั่วไป และคนของรัฐหรือข้าราชการ ทำให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำของสังคมและสิทธิและเสรีภาพที่ไม่เท่าเทียมกัน อีกทั้งยังถูกปลูกฝังให้เห็นว่าการรับราชการ

นั้นมีสวัสดิการต่าง ๆ ซึ่งทำให้เห็นว่าข้าราชการนั้นเป็นชนชั้นหนึ่งที่มีอภิสิทธิ์เหนือประชาชนทั่วไป และมีโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐมากกว่าคนในสังคม กระบวนการดังกล่าว จึงเป็นกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองให้กับข้าราชการผู้มีอภิสิทธิ์เหนือประชาชนและชี้ให้เห็นถึงสังคมที่ไร้ความเสมอภาค

2.3 ปัญหาการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

จากการศึกษาพบว่าปัญหาการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในสังคมไทยนั้น มักจะถูกละเลยและมองข้ามไป อีกทั้งยังขาดการเข้ามาแก้ปัญหาของรัฐอย่างจริงจังจึงทำให้บุคคลเหล่านี้ถูกมองว่าเป็นปัญหาของสังคม เป็นบุคคลที่ไร้คุณภาพและน่ารังเกียจของสังคม เช่น โสเภณี คนด้อยการศึกษา คนชายขอบอื่น ๆ เป็นต้น ดังตัวอย่าง

“เขาไม่ติดชื่อหรือก ย่ากั่มหมาชิครีบ ต้อจะบอก” หญิงแก่ทำตามง่าย ๆ

“ผู้หญิงเขาเป็นช็อกกะรี” เด็กกระซิบลมเย็นกระพือวอบหอบละอองฝน
พรุเข้ามา ผู้คนไต่กันสาดเปียดออล้าเข้าไปในร้านค้า

“ผู้หญิงคนชั่วครีบยา” ...

“เขารับจ้างเป็นเมียทหารฝรั่ง ไก่ก้อมเพื่อนของพมฉันบอกว่าได้เงิน
เยอะ ที่ค้าพลาญ ที่แพงสีลูกสูงเส็งที่ทำน่ายู่หลังบ้านก็เป็น ที่ค่านางที่
เคยมาเลี้ยงน้องที่บ้านเราก้อออกไปเป็น”

(ป้าย, 2547, หน้า 174–175)

จากตัวอย่างในเรื่องป้าย สะท้อนให้เห็นถึงการดูถูกเหยียดหยามโสเภณี หรือผู้หญิงขายบริการว่าเป็นบุคคลที่น่ารังเกียจของสังคม ทำตัวไร้คุณค่า และมักจะปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านั้นแตกต่างไปจากมาตรฐานของสังคมจนก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและปัญหาทางสังคมตามมา นอกจากนี้ในเรื่องโพธิ์พ้ำก็เช่นเดียวกันที่คนชายขอบ ไร้การศึกษามักจะถูกคนเมืองมองว่าโง่งง ไม่มีความเป็นมนุษย์ และมักจะถูกเหยียดหยามอยู่เสมอ สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำของสังคม ดังตัวอย่าง

“คุณเชิด คุณมาอยู่ป่ากี่ปีแล้ว?”

“แปดครีบ”

“ถึงว่าซี คาดไม่ผิด คุณออกจะอยู่ป่านานเกินไปคุณเชิด จนคุณเป็นคน
ป่าไปแล้วอีกคน”

กลิ่นน้ำลายลงคอและพึมพำเหมือนจะพูดกับตัวเอง

“ความรักมนุษย์ธรรมหลุดออกมาจากปากแต่ละประโยคบุรุษโบราณเต็มที”

นั่งคิดครุ่นหนึ่งแล้วถาม

“ที่คุณพูดว่าคนของเราละ ใครกัน?”

“อินดา”

“โอ้คุณมนุษย์ธรรม ก็โอ้ทุกดวงนั้นมันเป็นมนุษย์มันมาด้วยกะเขา

เมื่อไหร่เล่าขมทั้งตัว”

(โพธิ์ฟ้า, 2547, หน้า 54-55)

จากตัวอย่างข้างต้นที่กล่าวมา จะพบว่าปัญหาการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น เกิดจากปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม และถูกสังคมตีตราว่าไร้คุณค่าเป็นภัยคุกคามต่อสังคม ถูกลดทอนความเป็นมนุษย์ และนิยมให้บุคคลเหล่านั้นแตกต่างไปจากมาตรฐานของสังคม จึงทำให้บุคคลเหล่านั้นถูกดูถูกเหยียดหยาม และปฏิบัติต่อพวกเขาแตกต่างไปจากมาตรฐานของสังคม ลักษณะดังกล่าวจึงถือว่าเป็นกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองอย่างหนึ่งซึ่งสร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคม

3. กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของการพัฒนา

กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของการพัฒนา เป็นกระบวนการที่ประชาชนได้สร้างวาทกรรมการเมืองให้กับการพัฒนาของรัฐ อันเนื่องมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้า ทัดเทียมกับอารยประเทศและการพัฒนาชนบทของรัฐที่มุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญทำให้เกิดการระดมทรัพยากรและงบประมาณในการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เขื่อน อ่างเก็บน้ำ ถนนสายหลัก แต่รัฐมิได้คำนึงถึงผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตของคนชนบทที่ตามมา กล่าวคือ รัฐมิได้ช่วยแก้ปัญหาพื้นฐานของคนชนบทที่ยากจนอย่างจริงจังทั้งยังเป็นกรซ้ำเติมให้คุณภาพชีวิตของชาวชนบทเลวร้ายยิ่งขึ้น เช่น การตัดไม้ทำลายป่า หรือการอพยพย้ายถิ่นจากผลกระทบการสร้างเขื่อน เป็นต้น จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถแบ่งประเด็นกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของการพัฒนา ได้ 3 ประเด็น คือ

การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาด้านการศึกษา

3.1 การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของรัฐ เช่น การสร้างเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ การสร้างถนนสายหลักและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน มีทั้งด้านบวกและด้านลบซึ่งนอกจากจะนำความเจริญมาสู่ชนบทแล้ว การพัฒนาของรัฐยังทำให้คุณภาพชีวิตของคนชนบทตกต่ำมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพที่ยากลำบากมากยิ่งขึ้นจนต้องอพยพย้ายถิ่นฐาน จากผลกระทบดังกล่าวจึงก่อให้เกิดการสร้างวาทกรรมการเมืองให้กับการพัฒนาของรัฐ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างการสร้างเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ

“...แต่ก่อนก็สมบูรณ์ดีเพิ่งจะมาอดอยากกันตอนหลัง ๆ นี้แหละ นามันตายเกลือกินเกือบหมด ที่ที่ไม่เคยเค็ม เมื่อหลวงมาทำอ่างท่วมบ่อเกลือ ดินทั่วทั้งทุ่งก็เริ่มเค็มจนหุงเกลือได้พอแล้งมาพากันชุปบ่อหาน้ำให้ควายกิน บ่อไหน ๆ ก็เค็ม สองสามปีมานี้คนหนีออกไปมาก ก่อนนี้มีร่วมสามร้อยหลังคาเรือน ย้ายไปปีละยี่สิบสามสิบครัว ก็เหลืออยู่เท่าที่เห็นนี่แหละ ...”

(จิตเภท, 2543, หน้า 67)

จากตัวอย่างในเรื่องจิตเภท แสดงให้เห็นถึงผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำทับบ่อเกลือทำให้หน้าดินเค็มและไม่สามารถทำการเกษตรได้ จนทำให้ประชาชนในพื้นที่เดือดร้อนและประสบปัญหาการทำกินจนต้องละทิ้งที่อยู่อาศัยแล้วอพยพย้ายถิ่นฐาน จากผลกระทบดังกล่าวทำให้เกิดกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองให้กับการพัฒนาของรัฐ

นอกจากนี้ยังพบว่าการสร้างถนนของรัฐเพื่อพัฒนาระบบคมนาคม ทำให้การติดต่อค้าขายและการขนส่งพืชผลทางการเกษตรมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น นำพาความเจริญมาสู่หมู่บ้านและทำให้ที่ดินของชาวบ้านมีมูลค่าเพิ่มขึ้นแต่ในทางกลับกันถนนที่เกิดจากการพัฒนาของรัฐก็ได้ส่งผลกระทบทางอ้อมต่อคนในท้องถิ่นที่ เช่นเดียวกัน เช่น การเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากกลุ่มนายทุนและมีจลาจล และการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อใช้ปลูกพืชเศรษฐกิจดังตัวอย่างต่อไปนี้ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชนบ้านจากการรุกรานของชุมชนเมือง ดังจะเห็นได้จากตัวอย่าง

“ทุกวันนี้เมื่ออยู่คนเดียว ความคิดของคุณนายมักจะย้อนไปมาเหมือนลมในฤดูแล้ง อะไรต่อมิอะไรข้างเปลี่ยนแปลงไปไม่หยุดหย่อน แรก ๆ เมื่อมีถนนสายใหม่เฉียดผ่านเข้ามานั้น คุณนายยังจำได้ดีว่า นอกจากจะ

**นำความสะดอกสบายมาให้แล้ว มันยังทำให้ที่ดินแพงขึ้น ผู้คนเริ่ม
เบื่อนำการทำนา เพื่อนบ้านหลายต่อหลายคนแบ่งที่ดินออกขาย
และหาหน้ไปทีละคนสองคน”**

(ป้าย, 2547, หน้า 177)

3.2 การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่าการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของภาครัฐ ส่งผลให้ประชาชนมีรายได้
สูงขึ้น มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยเงินกู้ผ่านธนาคารเพื่อการเกษตร
และสหกรณ์ การส่งเสริมด้านปศุสัตว์โดยการนำเข้าพ่อพันธุ์แม่พันธุ์สัตว์จากต่างประเทศ
การส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ ดังตัวอย่าง

**“ตามปกติเมื่อชาวบ้านทั่ว ๆ ไปประสบกับภาวะฝืดเคือง มีความยุ่งยาก
ในเรื่องทำกินไม่พอกิน อาจเนื่องจากฝนแล้งหรือน้ำท่วม หรือขาดเงินทุน
รอนใน การทำไร่ทำนา พวกเขาก็มักจะพากันไปกู้ธนาคารเพื่อ
การเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งแม้ส่วนใหญ่จะสะดอกสบายเป็นทางการไม่
ถูก แต่ทุกคนก็จะจำกันได้ดีดปากว่า ธ.ก.ส.”**

(ทิตมาไม้ไ้, 2540, หน้า27)

**“ท่านกรมเกษตรบอกว่า พ่อวัวนี้รัฐบาลสั่งมาจากอเมริกา รัฐเห็นว่าวัว
ของเราไม่ทันสมัยใช้ไม่ได้โตช้า ไม่ทันกินทันสมัย ทาจะจริงของเขา”**

(คนพันธุ์, 2547, หน้า 64)

จากตัวอย่างในเรื่องทิตมาไม้ไ้และคนพันธุ์ จะเห็นได้ว่าธนาคารเพื่อการเกษตร
และสหกรณ์เป็นทางเลือกหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเรื่องปากท้องของประชาชน โดยการปล่อย
เงินกู้จากรัฐบาลเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้ ขณะเดียวกันภาครัฐได้เข้ามาส่งเสริมการ
ทำปศุสัตว์ให้กับประชาชนโดยการนำเข้าพ่อพันธุ์แม่พันธุ์สัตว์จากต่างประเทศเข้ามาให้
ประชาชนเลี้ยงเพื่อขยายพันธุ์และส่งขายเป็นการพัฒนาการสร้างรายได้ให้กับประชาชนอีก
ทางหนึ่งด้วย การเข้ามาพัฒนาด้านการเกษตรของภาครัฐส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิต
และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสร้างรายได้ให้ประชาชนอย่างยั่งยืนเป็นการชี้ให้เห็น

ถึงผลดีของการพัฒนา ลักษณะดังกล่าวจึงถือว่าเป็นการสร้างวาทกรรมการเมืองให้กับการพัฒนาของรัฐเช่นเดียวกัน

3.3 การพัฒนาทางการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เป็นปัญหาสำคัญที่ภาครัฐต้องเร่งพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้หมดไป ภาครัฐจึงได้รณรงค์ปลงให้ประชาชนส่วนใหญ่อ่านออกเขียนได้ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ ดังตัวอย่าง

“ทั้งที่ในความเป็นจริงนั้น นายสมเดชเองก็ไม่ถึงกับโง่เง่าจนพูดกับใครไม่รู้เรื่อง จริงอยู่แม้เขาจะถูกถอดชื่อออกจากโรงเรียนชั้นประถมศึกษาเพราะอายุพ้นเกณฑ์บังคับ ทว่าในเวลาต่อมาเมื่อทางราชการท่านเปิด**นครนศิลป์** **ล่างการไม่รู้หนังสือ** นายสมเดชก็สามารถผ่านการทดสอบเช่นเดียวกับพวกพ้องคนอื่น ๆ โดยเขาสามารถชี้ตัวพยัญชนะ สระ และคำประสมอีกหลายคำที่ประกอบด้วยสระและพยัญชนะ รวมถึงตัวเลขจากหนึ่งถึงสิบที่เขียนไว้บนกระดานดำได้ถูกต้องครบถ้วนตามหลักเกณฑ์การทดสอบได้รับรอง **‘คนรู้หนังสือ’** อย่างเป็นทางการจากรัฐบาล”

(ประเวณี, 2539, หน้า 19–20)

จากตัวอย่างในเรื่องประเวณี จะเห็นว่าการพัฒนาทางการศึกษาของรัฐนอกจากจะเป็นการส่งเสริมและพัฒนาด้านทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพแล้ว การพัฒนาดังกล่าวยังเป็นโครงการที่ข้าราชการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นผลงานเพื่อใช้ประกอบการเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือเลื่อนยศและตำแหน่งในหน้าที่การงานจนเป็นประเพณี แสดงให้เห็นถึงการแสวงหาผลประโยชน์และผลพลอยได้จากการพัฒนา กระบวนการดังกล่าวจึงเป็นการสร้างวาทกรรมการเมืองให้กับการพัฒนาของภาครัฐ

อภิปรายและสรุปผล

จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในเรื่องสั้นของลาว คำหอมได้ทั้งหมด 3 กระบวนการ

1. กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของความเป็นประชาธิปไตย พบว่าในเรื่องสั้นของลาว คำหอม ได้สร้างวาทกรรมการเมืองให้เห็นการปกครองในระบบประชาธิปไตยที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ของชนชั้นผู้มีอำนาจทางสังคม การทุจริตคอร์

รับขึ้น การเลือกตั้งที่เป็นไปเพื่อเอื้อผลประโยชน์ทางการเมืองให้แก่ตนเองและพวกพ้อง รวมไปถึงถึงการรัฐประหารเพื่อช่วงชิงอำนาจในการเข้ามามีบริหารจัดการประเทศ ซึ่งผู้วิจัยสามารถแบ่งประเด็นย่อยออกได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ระบบการเลือกตั้ง และการปกครองในระบบประชาธิปไตยที่ไร้เสถียรภาพ

2. กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของสังคมอุดมการณ์และอำนาจนิยม พบว่าในส่วนของสังคมและอุดมการณ์ได้สร้างวาทกรรมการเมืองให้เห็นสังคมที่ไร้ความเสมอภาคและทรยศภาพจนนำไปสู่การสร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคมและก่อให้เกิดปัญหาตามมา นอกจากนี้ในส่วนของอำนาจและความรุนแรงยังพบว่า ได้สร้างวาทกรรมการเมืองให้กับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐที่ใช้อำนาจและหน้าที่โดยมิชอบเพื่อกลั่นแกล้ง รังแก ข่มขู่ และคุกคามประชาชน รวมไปถึงการใช้อำนาจและหน้าที่เพื่อแสวงหาผลประโยชน์และเอื้อผลประโยชน์ให้กับกลุ่มอำนาจเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นย่อยได้ 3 ประเด็น ได้แก่ การใช้อำนาจและความรุนแรง การแบ่งแยกชนชั้นทางสังคม และปัญหาการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

3. กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของการพัฒนา พบว่าเป็นการสร้างวาทกรรมการเมืองให้เห็นผลกระทบจากการพัฒนาของรัฐที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นย่อยได้ 3 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาด้านการศึกษา

เมื่อนำผลการวิจัยกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในเรื่องสั้นของลาว คำหอม ไปศึกษาเปรียบเทียบกับงานวิจัยของบัณฑิต ทิพย์เดช (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่องวาทกรรมการเมืองในวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล พบว่ามีลักษณะ ร่วมกัน และเกี่ยวข้องกันเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับพัฒนาเดช กอวัฒนา (2554) ที่ได้วิเคราะห์วาทกรรมในเรื่องสั้นรางวัลวรรณกรรมรามคำแหงประจำปี 2554 ซึ่งพบว่าในประเด็นการสร้างวาทกรรมของปัญญาชน ที่มองว่าเติ่มสังคมไทยก็มีปัญหาความไม่เป็นธรรมต่าง ๆ อยู่แล้ว เช่น ปัญหากฎหมายสองมาตรฐาน ปัญหานายทุนเอาเปรียบลูกจ้าง รวมถึงเรื่องที่คนชนบทไม่ได้รับการเหลียวแลจากรัฐ แท้จริงแล้วสิ่งเหล่านี้คือรากเหง้าของปัญหาที่เป็นสาเหตุให้คนชนบทมีความเก็บกดอยู่ลึก ๆ จนกลายเป็นช่องทางให้กลุ่มการเมืองฉวยโอกาสเข้ามาปลุกปั่นเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับประเด็นเรื่องการใช้อำนาจและหน้าที่ของรัฐในการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลในสังคมแตกต่างกันตามชนชั้นในลักษณะสองมาตรฐาน

สำหรับประเด็นเรื่องวาทกรรมการพัฒนาเมื่อนำผลการวิเคราะห์จากกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในเรื่องสั้นของลาว คำหอม ไปศึกษาร่วมกับงานวิจัยของชนิดตา ไซตีช่วง (2555) ที่ได้ศึกษาวาทกรรมการพัฒนาและประชาสังคมในเรื่องสั้นชนบทไทย พ.ศ.2530-2539 พบว่ากระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของพัฒนาแตกต่างออกไป ในประเด็นเรื่องของการรวมกลุ่มเป็นพลังทางสังคมเพื่อต่อต้านและโต้กลับการสร้างความหมายการพัฒนาจากรัฐ เนื่องจากประเด็นดังกล่าวภาคประชาชนไม่มีอำนาจในการสร้างความหมายให้กับการพัฒนาของรัฐ เพราะประชาชนส่วนใหญ่ไร้การศึกษา ด้อยอำนาจ และตกเป็นผู้กระทำจากสังคม

นอกจากนี้หากพิจารณาประเด็นเรื่องเวลาของเรื่องสั้นที่ 4 เล่ม (49 เรื่อง) เรื่องสั้นฟ้าบ่กั้น ตีพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ.2501 เรื่องสั้น ลมแล้ง ตีพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ.2529 เรื่องสั้น กำแพงลม ตีพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ.2533 และเรื่องสั้น ประเวณี ตีพิมพ์ครั้งแรก 2539 รวมระยะเวลาแล้วเกือบสี่ทศวรรษ จะเห็นได้ว่ากระบวนการสร้างวาทกรรมทางการเมืองมีพลวัตอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ พลวัตดังกล่าวเกิดขึ้นไปพร้อมกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่าง ๆ เมื่อเทียบเคียงเรื่องสั้นกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 1 ระยะที่ 1 (2504-2506) กับเรื่องสั้น ฟ้าบ่กั้น แม้ว่าจะไม่ได้ตีพิมพ์ในช่วงเวลาดังกล่าวแต่อาจเทียบเคียงลักษณะให้เห็นได้ว่า การพัฒนาในช่วงนี้เน้นการลงทุนสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศ ส่งเสริมการลงทุนของเอกชนในภาคอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ออนไลน์) ในขณะที่เรื่องสั้น ลมแล้ง ก็จะสัมพันธ์กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 5 (2525-2529) เน้นการพัฒนาชนบท โดยเฉพาะแก้ไขปัญหาคาความยากจน พื้นฟูฐานะทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ และกระจายอุตสาหกรรมไปยังส่วนภูมิภาค (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ออนไลน์) ส่วนเรื่องสั้น กำแพงลม สัมพันธ์กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 6 (2530-2534) และเรื่องสั้น ประเวณี สัมพันธ์กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 7 (2535-2539) ในสองช่วงนี้มีการพัฒนาที่คล้ายกัน กล่าวคือ เน้นระบบการส่งออก การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการจ้างงานในภูมิภาคต่าง ๆ รวมถึงส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงสร้างทางเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ออนไลน์) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้ง 4 ฉบับ กับเนื้อหาของเรื่องสั้นทั้ง 4 เรื่อง จะพบ กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของความเป็นประชาธิปไตย กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของสังคมอุดมการณ์และอำนาจนิยม และกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของการพัฒนา โดยมีรูปแบบและ

ผู้สร้างวาทกรรมที่อาศัยช่องว่างทางกฎหมายและนโยบายของรัฐ แล้วใช้อำนาจนั้นหาประโยชน์ทางการเมืองจนนำไปสู่การสร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคมและก่อให้เกิดผลกระทบตามมามากมาย เช่น ปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชน ปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบ ปัญหาการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

เอกสารอ้างอิง

กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ และจันทิมา เขียวมานนท์ (บรรณาธิการ). (2549). **มองสังคมผ่านวาทกรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชนิดดา โชติช่วง. (2555). **วาทกรรมการพัฒนาและประชาสังคมในเรื่องสั้นชนบทไทย พ.ศ.2530-2539**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ญาณิศภาค กาญจนวิศิษฐ์. (2547). **กระบวนการสร้างความหมาย และบทบาทวาทกรรม รายการนายกฯ ทักษิณคุยกับประชาชน**. วิทยานิพนธ์ นศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

บัณฑิต ทิพย์เดช. (2553). **วาทกรรมการเมืองในวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

พัฒนเดช กอวิฒนา. (2554). **วิเคราะห์วรรณกรรมในเรื่องสั้นรางวัลวรรณกรรมรามคำแหง ประจำปี 2554. วารสารวิจัยรามคำแหง (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**, (14), 27-39.

ลาว คำหอม. (2539). **ประเวณี**. กรุงเทพฯ: แพรวล้านกิมพ์.

ลาว คำหอม. (2543). **กำแพงลม**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: แพรวล้านกิมพ์.

ลาว คำหอม. (2543). **ลมแล้ง**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: แพรวล้านกิมพ์.

ลาว คำหอม. (2547). **ฟ้าบ่กั้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: แพรวล้านกิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**. [ออนไลน์]. มปป. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2563, ได้จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/main.php?filename=develop_issue.

เสนาะ เจริญพร. (2548). **ผู้หญิงกับสังคมไทยในวรรณกรรมยุคทองสนับ**. กรุงเทพฯ: มติชน.